

APSTIPRINĀTS
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2002. gada 10. jūlija
rīkojumu Nr. 405

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0101

Profesija

Tulks

Kvalifikācijas līmenis

5

Nodarbinātības apraksts

Šajā profesijā strādājošie prot mutiski tulkot tekstus apgūtajās valodās. Tulka statusā strādājošie prot sniegt pakalpojumus starptautiskajās konferencēs, vietējo iestāžu organizētajās sēdēs un pasākumos ar ārzemju pārstāvju piedalīšanos. Tulks var strādāt visdažādākajās starptautiskajās un vietējās organizācijās, starp tām biznesa firmās, Eiropas Savienības organizētajos birojos gan Latvijā, gan ārzemēs. Tulks var tulkot lekcijas un interaktīvos seminārus, amatpersonu uzrunas, kā arī citas mutiskās saziņas formas. Šīs profesijas pārstāvji ir apguvuši mutiskās tulkošanas iemaņas (tai skaitā konsekutīvo jeb secīgo tulkošanu, sinhrono tulkošanu, čuksttulkošanu un kontakttulkošanu).

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Mutvārdu tulkošana	<ol style="list-style-type: none">1.1. Tulkot no vienas svešvalodas dzimtajā valodā vai no vienas svešvalodas citā svešvalodā.1.2. Tulkot secīgi (konsekutīvi), izmantojot pierakstu (savas tulkošanas piezīmes), konferencēs, apspriedēs un sanāksmēs.1.3. Tulkot sinhroni*, izmantojot tehniku – austiņas un mikrofonu, konferencēs, apspriedēs, sanāksmēs.1.4. Veikt individuālu sinhronu tulkošanu (tulkošanu blakussēdētājam – čuksttulkošanu).1.5. Nodrošināt tulkojuma precizitāti, stilistisko atbilstību oriģinālam, adekvātu terminoloģijas lietojumu.
2. Informācijas nodrošināšana svešvalodās	<ol style="list-style-type: none">2.1. Iegūt informāciju ar datortehnikas palīdzību.2.2. Apstrādāt iegūto informāciju ar interneta palīdzību svešvalodās.2.3. Apkopot internetā iegūto jaunāko informāciju par darba devēja norādītajiem jautājumiem, tēmām.
3. Profesionālā izaugsme	<ol style="list-style-type: none">3.1. Sekot līdzi jaunākajiem zinātnes un praktiskās tulkošanas atzinumiem.3.2. Piedalīties semināros, konferencēs, kas saistīti ar profesionālās izaugsmes iespējām.3.3. Pilnveidot savu valodas prasmi atbilstoši dzīvajai valodas attīstībai zemēs, kur šo valodu lieto.
4. Komunikatīvāte	<ol style="list-style-type: none">4.1. Pārzināt profesionāli nepieciešamās komunikācijas sistēmas, veidus, metodes, paņēmienus, to specifiku katrā attiecīgās valodas zemē.4.2. Pilnveidot savu komunikatīvo kompetenci, izkopt klausītāja, runātāja, rakstītāja, lasītāja kultūru, pilnveidot sevi kā lingvālu personību.4.3. Lai nodrošinātu kvalitatīvu komunikāciju, sekot līdzi jaunākajiem pētījumiem kultūras antropoloģijā, etnopsiholoģijā, psiholingvistikā. Iemiesot savā pieredzē to jaunākos atzinumus.4.4. Prast saskatīt sava darba veiksmes un neveiksmes un analizēt tās.
5. Ievērot tulka darba ētiku	<ol style="list-style-type: none">5.1. Respektēt darba devēja prasības.5.2. Ievērot tulkojamo tekstu konfidencialitāti, ja to prasa iestādes, uzņēmuma, organizācijas intereses, t.i. ievērot tulka profesionālās ētikas kodeksu.

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi :

tehniskā aprīkojuma nevainojamība; atbilstoša dzirdamība un redzamība, attiecīgo dokumentu pieejamība, lai varētu veikt iepriekšējās sagatavošanās darbu. Sinhronā tulkojuma veikšanai nepieciešami divi tulki, kas viens otru nomaina ik pēc 20 – 30 minūtēm.

Īpašas prasības uzdevuma veikšanai:

laba dzirde, izkopta dikcija (tulkam), oratora māka, laba atmiņa, laba emocionāla pašregulācija.

* Īpaša specializācija - sinhronā tulkošana

Prasmes

Kopīgās prasmes	Specifiskās prasmes	Vispārējās prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • iegūt nepieciešamo profesionālo informāciju • izprast savstarpēji saistīto darba procesa daļu izpildes secību un to racionālu organizāciju • lietot nozares terminoloģiju, tehniskos standartus • lietot ar nozari saistītos normatīvos aktus • ievērot nozares profesionālo ētiku 	<ul style="list-style-type: none"> • teicamas dzimtās un apgūtās svešvalodas zināšanas • novērtēt savu profesionālo iemaņu un prasmju atbilstību profesijas standartam un starptautiskā darba tirgus prasībām • analizēt, vērtēt un izmantot savas nozares pētījumus un jaunās tehnoloģijas • labi nostādīta balss • piezīmju tehnikas pārzināšana • izmantot sinhronās* tulkošanas tehniku • izmantot zināšanas tulkošanas teorijā un tehnikā 	<ul style="list-style-type: none"> • spēja labvēlīgi un lietišķi sazināties ar cilvēkiem • pārzināt un prast izmantot elektroniskos informācijas līdzekļus (e-pasts, datu bāzes terminoloģijā u.c.) • orientēties aktuālajos notikumos savā valstī un pasaulē • orientēties un prast papildināt zināšanas ekonomiskajos, politiskajos un kultūras procesos • izkopt, trenēt atmiņu • prast kritiski vērtēt, analizēt, sintezēt • piemēroties apstākļiem un stresa izturība • skaidri, saprotami izteikties un formulēt savas domas

* Īpaša specializācija – sinhronā tulkošana.

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	priekšstats	izpratne	pielietošana
Darba valodas			
Dzimtā valoda			
Starpkultūru komunikācija			
Saskarsmes psiholoģija			
Tulkošanas teorija un metodika			
Mūsdienu tehnoloģijas profesionālajā tulkošanā			
Zināšanas par ekonomiskiem, politiskiem, sociālajiem un kultūras procesiem			
Zināšanas par priekšmetu jomu vai tulkošanas darba sfēru			
Darba drošības zināšanas			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Guntis Tomsons -Starptautiskās Praktiskās psiholoģijas institūta vicerektors;
- Andrejs Veisbergs - LU Moderno valodu fakultātes Sastatāmās valodniecības un tulkošanas nodaļas vadītājs, profesors, dr.philol.hab., Latvijas tulku un tulkotāju asociācijas prezidents.
- Ieva ZaubergaLU Moderno valodu fakultātes Sastatāmās valodniecības un tulkošanas nodaļas asociētā profesore, dr.philol.
- Jānis Sīlis -Ventspils augstskolas Tulkošanas nodaļas vadītājs, dr.philol.;
- Svetlana Mihailova -Starptautiskās Praktiskās psiholoģijas institūta Tulku fakultātes dekāne, as.prof.;
- Juris Kastiņš -Latvijas Universitātes profesors, dr.hab.philol.;
- Anna Vulāne -Latvijas Universitātes as.prof., dr.philol.;
- Silvija Kārkliņa - Valodu mācību centra direktore, Valodu skolotāju asociācijas priekšsēdētāja;
- Mudīte Treimane -Latvijas rakstnieku Savienības Tulkotāju sekcijas priekšsēdētāja;
- Larisa Iljinska - Rīgas Tehniskās Universitātes Valodu institūta direktore, as.prof., dr. philol.;
- Dace Lūse -Latvijas Universitātes docente, dr.philol.;
- Dina Sīle -LU Moderno valodu fakultātes Sastatāmās valodniecības un tulkošanas nodaļas pasniedzēja, M.philol.;
- Anna Gobzeme -ES akreditēts līgumtulks;
- Leonīds Baranovs -Latvijas tulku un tulkotāju asociācijas izpilddirektors.

Konsultanti:

- Klaus Bischoff -Eiropas Komisijas Tulkošanas dienesta darbinieks;
- Patrick Twidle -Eiropas Parlamenta Tulkošanas dienesta darbinieks.

Profesijas standarta eksperti:

- Ilze Stengrevica, LR Ārlietu ministrijas Informācijas departamenta direktore.